

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA .....

Prețul abonamentului:	
Pe un an	160 Lei
Pe jumătate de an	80 „
Pe un pătrar de an	40 „
Un număr	3 Lei.
Pentru străinătate pe un an	260 Lei.

Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și înscrieri se trimit administrației „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 L i

NOTĂ OFICIALĂ.

Nr. 4271 Sc. 1932.

Tinerii cari doresc să fie primiți în școala eparhială de cantori, să-și înainteze cererile lor Consiliului eparhial până la 1 Octombrie a. c.

La cereri se vor anexa următoarele documente:

1. Extras de botez;
2. Certificatele școlare — a cel puțin patru clase primare;
3. Atestatul de moralitate dela Oficiul parohial;
4. Certificat medical că petentul este absolut sănătos.

Spre orientare se comunică, că în școală se primesc tineri cu vârstă între 18—25 ani. Ei vor presta un examen de primire din scris, cetit și cântare, după care vor fi definitiv admiși în școală.

Toți elevii sunt obligați a locui în internatul școlii.

Taxa de întreținere e de 600 Lei lunar.

Anul școlar începe la 1 Noembrie a. c.

Caransebeș din ședința Consiliului eparhial ținută în 27 Iulie 1932.

2—3

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu

Dascălul dascălilor...

A murit Ștefan Velovan.

S'a stâns la vârstă de optzeci de ani fără două luni, și totuși prea curând pentru toți ceice l-au cunoscut și l-au apropiat.

Dăruit dela fire cu alese însușiri sufletești și cu un exterior armonice, atrăgător, trăit ca student în străinătate și ca profesor în Caransebeș, într'un mediu de colegi muncitori și

nepretențioși, a condus instituțiile de cultură — două școli normale — cu desăvârșită cinste și dreptate, cu inteligență creatoare cu tactul și statornicia pedagogului de mare caracter și temeinic pregătit pentru școală.

Plecând din Bănaț, după o strălucită activitate de 16 ani, chemat să treacă din țară robită în țară desrobitoare, i s'ar fi cuvenit, fără îndoială, un loc mai înalt decât acela din care coborâse.

Velovan însă, în mândria sa de adevărat dascăl, nu se lăsa cu nici un preț cucerit de ispita politică; — astfel, calea spre catedra de pedagogie, la una din universitățile române, (unde mai ales după război s'au strecurat multe valori dubioase), a rămas mereu închisă ambiției nobile a celui neîngrețuit în cadrele unui partid politic.

Școala dela Caransebeș, Institutul nostru pedagogic, sărac și cinstit, a trăit sub povățuirea lui Ștefan Velovan vremuri de mare avânt. Profesorul dirigent Velovan, — director era însuși vlădica Ioan Popazu, apoi Nicolae Popea, — i-a imprimat energia morală și râvna cuminte în lupta aprigă deslănțuită de mai marii, cari se trudeau neobosiți să desnaționalizeze sau să desființeze instituția nemaghiară a diecezei bănățene.

Loviturile și decepțiile, împreunate cu cariera profesorală dela institutul confesional din Caransebeș, oțeau puterile celor atinși: optimismul sănătos al dirigentului și încrederea lui în izbânda dreptății și adevărului erau armele tari ale colegilor cari munceau alături de Ștefan Velovan, animatorul și chiagul corpului profesoral. Ceice cu iubire și prietenie conlucrau cu vrednicul tovarăș, pentru înflorirea aceluși așezământ de cultură morală creștină și românească, erau Patriciu Drăgălina, Ion Paul, Ioan Pinciu din Rașinariii lui Șaguna, Iosif

Bălan mic de stat și mare de suflet, cântărețul și tipicașul pilduitor *George Petrescu*, iscusitul doctor *Leo Murășanu*, — toți aceștia, rând pe rând, au trecut pragul vecinicii; dintre cei aflători în viață, foști colegi ai lui *Velovan*, îl jelesc astăzi: *Vasile Goldiș*, *Petru Barbu*, doctorul *Constantin Popazu*, compozitorul prof. de muzică *Antoniou Sequens* și *E. Hodoș*, scriitorul acestor șire.

Amintirea marelui dascăl al dascălilor, a măestrului care în toată vremea a slujit o credință puternică, va fi totdeauna păstrată în sufletul nostru și al învățătorimii ieșite din școala lui.

Condeiiul istoricului, care are căderea, va stăruii asupra înaltelor calități ale celui trupește dispărut. Sufletul său este viu între noi.

Enea Hodoș prof. î. r.

La trecutul diecezei Caransebeșului.

De: **Dr. Ștefan Pop**

Chiar Românii uniți declară adunarea din vorbă de dușmănoasă intereselor bisericești ortodoxe: „Spre împedecarea tendințelor greco-orientalilor în toate părțile puse în lucrare, la anul 1721 în Timișoara se ține o conferență publică¹⁰⁸⁾).

Conferența din vorbă, e totuș un *sinod formal*, pentru biserica ortodoxă; deoarece desbaterile ei sunt făcute de episcopi, în materie bisericească, deși au asistat și străini și au influențat mersul și hotărârile sinodale, în paguba și spre iniuria intereselor noastre bisericești bine pricepute; mai amestecându-le pedeașupra și cu mai multe și felurite trebi mirenești și sociale!

E de regretat, că despre sinodul acesta, primul cunoscut până acuma la noi *Bănățenii*, avem știri de tot puține și defectuoase. Abia cinci scriitori, între ei și un Român, dl *Boroș* pomenesc de el; toți însă din samă afară sumar; unicul pater *Nilles* cunoaște integral cauza. El publică un *extract* latinesc al deciziunilor sinodale, cuprinse în 17 puncte, redactate extrem de *lapidar*.

Nu ni le învrednicește de nici o introducere cât de mică, ori barem de vreo glosă prizărită¹⁰⁹⁾.

Privitor apoi de origina sinodului din chestiune, relatările ce ni se dau difer puțin! Unii:

108) *Boroș*. Unir. o. c. 206. Vezi mai jos și nota 113 partea ultimă.

109) *Nilles* o. c. 800-2, la nr.ii: 12,115; 12,174 și 12,237 al Bibliotecii Palatine din Viena, se află manuscriptele B. P. V. *Nilles* le numește: Punctele date schizmaticilor la anul 1721.

*Borovszky*¹¹⁰⁾ pare că și *Szentkláray*¹¹¹⁾, susțin, că în ajunul sinodului, va se zică la 25 Aprilie 1721, administrațiunea politică, din Timișoara, au ținut ședință aparte, la carea au fost poștiți a participa: starețul iezuiților și un alt iezuit. Mâne zi apoi a fost consistor în casa vlădicului, unde vlădica înuna cu cei doi părinți iezuiți și cu popii sârbești s'au sesizat! Mitropolitul *Petrovici*¹¹²⁾ a impozat familiile sârbe din întreg teritorul Banatului, cu câte un galben.

Nilles la rândul său și după dânsul *ceialalți doi*¹¹³⁾, spun, că în 1721 — luna și ziua nu o indică — guvernatorul generalul de *Wallis* a prezidat în Timișoara un consiliu public, la care au luat parte mitropolitul cu doi episcopi și că superiorul iezuiților a propus un memorandum cuprinzând 17 puncte foarte folositoare: („*saluberrima*“) cari au fost primite și de către prelații ortodoxi. Că mitropolitul din acest sinod e *Moisă Petrovici*, fost al *Beogradului* e tare ușor de știut. E mult mai greu să agnoscăm pe cei doi episcopi anonimi?!

Aproape toți scriitorii cari pomenesc de întrarea triumfală a nemților în Timișoara, după înfrângerea dominațiunii turcești de mai bine de un secol și jumătate, susțin, că la anul *Domnului* 1716, când capitulează cetatea Timișoriii, episcop ortodox al Timișoriii era *Ioan Ioanichie Vladislavlovici*. Că fost-a el Român ori Sârb, nu putem afla. Destul și bine, că despre dânsul ni se transmite, că a servit cauza creștină chiar cu patenta periclitare a vieții propriie, în întreg timpul blocadei lungi și desperate.

El adevă, însoțit de judele sârb (da decumva totuși e român numele l-ar vâdi) *Nicolae Muncea*, adeseori se furișau noaptea în tabera nemților și îi informau perfect și fidel despre toate planurile de lucru și de condițiunile forturilor de apărare a turcilor; drept recunoștință pentru toate acestea mai târziu la 18 April 1722, împăratul germano-roman din Viena *Carol VI* îl confirmă de episcop definitiv și aceasta la însistențele printului *Eugen de Savoya*, care la rândul său încă îl încarcă cu distincțiuni felurite, când cu instalarea dominațiunii nouă a vulturilor cu două capete¹¹⁴⁾. Apoi în anul următor

110) *ibidem* pg. 75.

111) *La Borovszky* 75 nota 1. *Dr. Szentkláray Jenő*, *Mercy kormányzása a Temesi Bánságban*. 85-91 II. Nu am putut-o utiliza.

112) Numele de botez nu-l spune. E desigur mitropolitul *Moisă Petrovici*, fost al *Beogradului*. Apoi din cele expuse la *Borovszky* nu se desprinde lămurit, că „*vlădica*“ e unul și acelaș cu mitropolitul *Petrovici*, ori că e altul? În ori ce caz e cert, că nu prevede trei arhierei, ci numai doi, ori că numai unul!

113) adevă *Oltványi* vezi aici la mine nota 104-5 și la el pg. 3-5, apoi tot la mine nota 108.

114) *Borovszky* l. c. 50; 63 și 75 și tot el în „*Temesi vármegyé*“ pg. 346, după *Dr. Szentkláray Jenő*, *A szerb monostorok történeti emlékei Délmagyarországon*. Nu o am. *Preyer* l. c. 56. *Pesty* a. c. I 355. *Boroș* Unir. l. c. 206.

1718 când făcea vizite canonice, în districtele Logoj și Făget, căpitanul acelora Gyurko avuse ordin a da asistență cuvenită episcopului Vladislavlovici¹¹⁶).

Se spune, că acesta ar fi fost sfințit întru arhierie la anul 1710 și ar fi imigrat din aritul Ipecului. A trăit până în 1726, când îi succede Maxim Nestorovici din 1727-1728, apoi cunoscutul Nicolae Dimitrievici 1728-1744¹¹⁷).

Pe pământul făgăduinței...

— Note de drum —

De ing. Petru Fotoc

Luni, în ziua de 21 Septembrie a anului 1925, către apus de soare, între urările de bine a le cunoscuților, își ridică ancora în portul Constanța, frumosul vapor al S. M. R. „Împăratul Traian” — astăzi ruină, soarta a tot ce este pământesc, — și încet par’că cu regrete se desprinde de pământul țării, că sprinten, mândru, și îndrăzneț, să ducă peste mări și țări, pe cei 153 închinători români, cari în mână cu toiagul pelerinului, au plecat la drum, spre locurile sfinte, la pământul făgăduinței...

Cele ce urmează sunt notele de drum ale unui împreună călător. Nu au pretenția maestrului de peană, nu sunt aprofundări teologice, sunt însemnările schițate în fuga condeiului, — fiindu-mi alta meseria, — dar sunt o încercare a așterne pe hârtie impresiile subiective în special în materie creștinească, ortodoxă și națională, adunate în decursul drumului și cari dacă se învrednicesc acu de negreala tiparului, se datorește insistenței cunoscuților, de a le îmbrăca în o haină potrivită, după mai multe conferințe despre aceasta călătorie.

Repede părăsește vaporul rada portului și își îndreaptă prora spre orașul istoric al Turciei de odinioară. Se desprind mereu valuri după valuri, apoi se frâng între ele cu dără de spumă albă, ce se vede în limpezimea aerului, până la marginea orizontului.

116) *Popovici* Uniune o. c. 229 și Ist. Banat: 322; 311 și 297 după Baroti l. c. 1900 V 120. George *Ardeleanu* Istoricul Episcopilor nouă. Timișoara 1898 pg. 52-3 și 73. *Böhm* o. c. I 229. Dr. Augustin *Bunea*, Ierarhia Românilor, Blaj 1904 pg. 108 și „Foaia pentru minte, inimă și literatură”. Brașov 1859 pg. 107, pare că de Tincu Velia.

117) Vezi mai sus la mine pg. 63 cu nota 79. Aici sunt confuziuni și contradicții cu privire la sirul episcopilor. *Borovszky* o. c. 75 îl crede la ocupare pe Vladislavlovici. *Pesty* l. c. 355 zice că Vladislavlovici e al doilea episcop al Timișorii dela exodul lui Arsenie Cernoevici încoace. *Grifelin* l. c. 112-3 crede, că la 1716 era episcop în Timișoara Vichentie Ioanovici. Tincu Velia o. c. 107; 108; 109-110; 114; 123; 125-126, îl combate și îl pune la Lipova, iară în Timișoara îl pune pe Ioanichie Martinovici pe care îl identifică cum am văzut mai sus, cu Vladislavlovici. Mai jos vom examina și acestea. Cnf. aici pg. 65 la finea notei 63.

Ochii rătăcesc în zare, că apoi copleșiți de margaritarele de lacrimi, să se îndrepte spre ceriuri cu rugăciuni evlavioase, că Atotputernicul să ne fie ocrotitor în lunga călătorie. Conducătorul pelerinajului I. P. S. Sa DI Mitropolit Nicolae al Ardealului, în hlamida arhierescă, săvârșește în sobor sfințirea apei și stropindu-ne pe toți, imploră ajutorul Tatălui ceresc, să ne fie pază, ca să ne întoarcem cu bine la vetrele noastre. Nici odată în viață n’am fost cuprins de un sentiment de religiozitate ca atunci și niciodată până atunci n’am înțeles mai bine farmecul mângăetor al rugăciunii. Eul sufletului meu, după timpurile petrecute pe front în ploaua gloanțelor, acu din nou desbrăcat de tot ce este lut în el, îngână cuvinte pline de nădejde.

Cu ăstea plecăm la drum! Merindea sufletească, ne era mai scumpă ca cea trupească.

Elegantul nostru vapor spintecă Marea neagră, care acu e liniștită, chiar „ospitalieră”. Talazurile ne rămân în urmă împreună cu licărirea luminelor de pe uscat, cari mai străbat încă în băznă, că apoi cu miezul nopții, să se piardă și ele. Liniștea o sparge numai uruiul mașinelor. Trepidațiile motorului ne amintesc, că timpul trece; vorbele de comandă a le ofițerului de serviciu, ne asigură că suntem lăsați pe mâini bune. Vasul se luptă cu imensa apă, că aici afunzimea mării variază între 800—1200 m.

Spre răsăritul soarelui se ivesc două continente; în dreapta conturile coastei europene, iar în stânga apare Asia mică, și între ele intrarea îngustă alocuri până la 50 metri și de o lungime de 28 klm. spre Constantinopol, legătura între Marea neagră cu cea mediterană — Bosforul, care a cunoscut cele mai sângeroase și mai glorioase pagini a le istoriei din anticitate și până acu. Intrăm în strâmtoare. E de remarcant aici curentul imensei limbe de apă, care dă de luptă vaporului și care curent altundeva nu se observă. Ni se prezintă o lume nouă și bogăția frumseților e încântătoare. Nu ști ce se admiră, creațiunile naturii cu podoabele lor sau construcțiunile omenești. Vrei să le sorbi pe toate. Gurile tunurilor îndreptate de pe ambele țărmuri spre mare, veghează la intrare. Vechile fortificațiuni construite pe creasta dealurilor, vorbesc despre mărirea de pe vremuri, a imperiului otoman. Cetățuia Edi-Kuli este martorul sfârșitului tragic al lui Constantin Brâncoveanu, și al feciorilor săi pentru credința sa străbună. Pe aici a trecut Darie cu oastea sa, tot așa Xenofon și armatele cruciadei, când toți creștinii plecară la olaltă, să slujească sfânta cruce și să elibereze Ierusalimul de sub cotropirea turcească, aici a încercat Murat al

IV-lea, că cu un lanț puternic, -- care lega cele două țărmuri -- să împiedece întrarea în strâmtoare, a galiilor inamice.

Dinspre țărm se apropie spre vapor o barcă; de pe covertă se sloboade în apă o scară de frânghie, pe care apoi din barcă, se urcă pilotul, care conduce mai departe vaporul. Timonierul îi urmează comanda, pe care grecul nou sosit, o da italinește limba mai mult uzitată în navigația universală maritimă. Sosește apoi cu o șalupă poliția turcească, pentru a controla actele de drum a le vaporului și ale călătorilor, pentru controla sanitară. Formalitățile ăstea se mântue repede, dar cu încetineala caracteristică firii lor, că apoi comisiei, -- care după terminarea celor officioase, este deja musafir -- să i-se servească turceasca inevitabilă. Intre timp, vaporul alunecă înainte. Nu știm ce se sorbim mai cu seamă, că Fîrea a acumulat aci, ceea ce a avut mai mareț. Bosforul l'a zugrăvit în cele mai frumoase icoane cu cuvinte rupte din mireasma sufletului lor, cei mai de seamă mănuitoari ai condeiului și cari inspirați de belșugul minunilor croite de mâni omenești și înzestrate cu ce are natura mai de podoabă, au prins fragmente din stâmtoare, dar încă n'a putut-o filma în măreția sa integrală încă nimeni. Admirăm palate de marmoră albă și trandafiric, bulevarde occidentale, creațiuni trufașe ale arhitecturii moderne, clădiri cu multe etaje, golfuri, cetăți, moschee, faruri, mii de catarguri, fluierături stridente de sirenă, plante tropicale, codrul veșnic verde, pururea înflorit. Toată lumea e pe coverta vaporului și cu ochii holbați, se închină în fața minunilor aeeva, din cele o mic și una de nopți, cu care Cerescul Tată, a înzestrat acest colț de țară.

Un huruit de mașină ne trezește din visul feeric.

Funda ancora!... se dă comanda și undița cu cele trei ghiare uriașe se pierde în apă.

Suntem în Constantinopol. (Urmează).

Pantofarii de ieri, azi propovăduitori ai Cuvântului divin.

de: **Dimitrie Bildariu**
candidat de preot.

Sub masca intenționii de a regenera morala lumii creștine, de a îndruma această lume spre adevărata cale ce duce la mântuire, conducătorii bapțiști, pantofarii și croitori ieri, azi preținși adevărați apostoli; -- ascund pe fariseii veroși, pe excroci.

Argument peremptoriu pentru această aserțiune, este și casierul acestor conducători, predați parchetului Bihor, tot de „apostolii“ *uniunii* comunităților baptiste din România.

Conducătorii uniunii comunităților baptiste române *Ion Socaciu* și *Ion Ungureanu*, acuză pe conducătorii comunității baptiste din Oradea -- *Petru Balc*, *Mihai Vicaș* și *Ion Țirban* -- că nu-și pot da seamă de anumite sume de bani, intrate la diferite fonduri pentru scopuri de binefacere, dar folosite pentru scopuri personale. Aceste deturnări de fonduri, cari *au fost aduse la cunoștința Ministerului Cultelor*, constituind un voluminos dosar, a fost transmis Ministerului de justiție, care a ordonat anchetă prin Tribunalul Bihor.

În ziua de 21 Maiu 1931, *Ion Socaciu* și *Ion Ungureanu*, *au convocat un congres la Tulca, jud. Bihor*, luând parte 98 delegați, a 29 comunități baptiste, unde s'au adus acuze lui *Petru Balc*, *Mihai Vicaș* și *Ion Țirban*, că *au colectat o sumă de 100.000 Lei pentru infometajii din Basarabia, folosindu-o însă pentru scopuri personale; că P. Balc nu-și poate da seama despre o altă sumă de 200.000 Lei, adunată din vinderea cărților de cântări; că a frustat statul înființând o bancă clandestină; că P. Balc a cerut Ministerului micșorarea libertății profesionale baptiste.*

După congresul dela Tulca, I. Socaciu și I. Ungureanu -- în calitate de mai marii comunităților baptiste din întreaga țară -- au dat o circulară către comunitatea baptistă din Oradea, făcându-i cunoscut, că în ședința congresului din Tulca, *s'a hotărât înlăturarea lui Petru Balc, Mihai Vicaș și Ion Țirban dela conducerea comunității Oradea.*

La 3 August 1931, *Ion Ungureanu* împreună cu alți conducători, se prezintă la *Biroul Comunității Oradea*, pentru preluarea acestui birou, fapt care nu s'a îndeplinit. Tot la data aceasta, *Ungureanu* este invitat de avocatul Dr. Gh. Șimonca la biroul său advocațional pentru o eventuală înțelegere. *Ungureanu* cere ca, acest caz să nu ajungă înaintea tribunalului, ci să se facă verificarea gestiunii lui P. Balc de către un expert contabil, declarând, că, dacă se va constata nevinovăția lui Balc, el, I. Ungureanu, va suporta cheltuelile.

În urma acestora, în ziua de 15 August 1931, se întrunește Comitetul Comunității din Oradea, luând parte atât *Ion Socaciu* cât și *Ion Ungureanu*, precum și avocatul Dr. Gh. Șimonca, căzându-se de acord ca anchetarea gestiunii, să se încredințeze unui expert contabil de pe lângă Tribunalul Bihor, în persoana lui *E. Kerekes*, obligându-se a primi de bun, rezul-

tatul anchetei, iar spesele să le suporte cei cari se vor găsi vinovați.

Dar, cu toată înțelegerea aceasta, Ion Ungureanu și I. Socaciu, prin denunțul lor, No. 144/1931, în numele Uniunii baptiștilor, aduc la cunoștință Ministerului Cultelor, excrocheria lui Petru Balc, Mihai Vicaș și Ion Țirban. Ministerul Cultelor fiind astfel sesizat, a transmis denunțul Ministerului Justiției, care a ordonat anchetă prin Parchetul Tribunalului Bihor, la care I. Ungureanu și I. Socaciu, au fost invitați în ziua de 3 Oct. 1931 să dea expertului contabil E. Kerekes, punctele de acuzare contra lui P. Balc și cons.

... În ziua de 27 Ianuarie 1932, se ține la Arad adunarea comunității Arad, la care se prezintă P. Balc, M. Vicaș și un baptist român din America, Fabian Florian, dar P. Balc și consorții, acuzați fiind, de către Ungureanu și Socaciu, conducătorii comunității Arad au voit a-i scoate afară din adunare cu poliția, astfel că au fost siliți să părăsească ședința.

Pe lângă ordinea de zi a adunării în cauza lui P. Balc și consorții, se arată rezultatul gestiunii Comunității Arad, găsindu-se mari nereguli, precum și o datorie de peste 700.000 Lei.

Lucrările adunării au durat până la ora 4 p. m. fără întrerupere. După o mică pauză, ședința continuă, dar de astă dată lui Ungureanu nu i-se permite a mai lua parte la ședință, urmând a se discuta în lipsa sa despre acuzele aduse de dânsul. Ungureanu văzând că nu mai poate lua parte la ședință, așteptând prea mult afară, trimite un bilet cu conținutul următor: „*Întru cât constat că majoritatea delegaților au plecat din adunare, eu, președintele comunității din Arad, anulez deciziunile ședinței și luați la cunoștință că am plecat*“.

După aceasta, se procedează la numărarea delegaților și constatându-se că cci prezenți pot aduce deciziuni valide, ședința continuă, sub președinția lui Imbroane (unul dintre membrii ședinței), alegându-se comitetul de conducere și președintele comunității Arad, în persoana lui I. Cocuf.

Cei doi conducători considerându-se ca autoritate superioară asupra comunităților, dau ordine confidentiale și circulare, oferindu-și serviciile numai în schimbul unor sume de bani. Cer de fiecare membru 15 Lei, cotizație către Comunitate și 7 Lei către Uniune, ș. a.

Acești conducători, au dat o circulară prin care arată că și-au dat seamă despre toate socotelile, în adunarea generală pe care au convocat-o în zilele de 11—12 Martie 1932, dar această adunare a fost ținută în altă localitate,

decât cea arătată în convocare, sub numirea de „*conferință secretă*“, fiind invitați numai intimii lui Socaciu și Ungureanu, printr'o invitare numită „*strict secret personal*“ cu aceia că „*în ședință sub nici un motiv nu va putea lua parte nici o persoană afară de cele invitate*“. Conferința această secretă nu s'a ținut în Curtici, locul indicat în convocare, ci s'a ținut în Arad.

Cei dela comunitatea Oradea, susțin că această conferință secretă, conform art. 8 din Statutul aprobat de Minister pentru comunitățile baptiste, trebuia să fie adunare generală publică, deci, această conferință precum și hotărârile aduse, sunt nule.

Delegații comunității Oradea n'au fost admiși să intre în ședință, fiind dați afară cu forța.

Conferința a avut loc în prezența inspectorului general Păcescu, discutându-se cu totul alte chestiuni, decât cele cuprinse în ordinea de zi.

Închiderea conferinței s'a făcut tot în prezența inspectorului general Păcescu; iar hotărârile aduse, s'au dat publicității printr'o circulară, dată de I. Ungureanu și Socaciu. Cei dela comunitatea Oradea, susținând, că aceste hotărâri nu corespund adevărului, le socotesc fără valoare, întrucât s'au discutat cu totul alte chestiuni în ședința conferinței.

Am dat publicității o parte din faptele aceluia, cari acuzându-se unii pe alții, că și-au însușit prin fraudă, sume fabuloase de bani, au ajuns până acolo, că s'au predat chiar pe mâna justiției.

Aceștia sunt pantofarii de ieri, transformați peste noapte în apostoli și pretinși adevărați interpreți ai sfintei Scripturi. Și, ei, cei de felul celor predați pe mâna parchetului, pretind că propovăduiesc pacea, iubirea față de Dumnezeu, față de aproapele, adevărata cale ce duce la mântuire.

Faptele lor, vorbesc. Fiind mai mult decât elocvente, credem de prisos lungirea comentariului.

Ce este un concordat cu Vaticanul?

de Isaia Suru.

II. Teoria contractelor.

Majoritatea scriitorilor de azi ai curiei papale, văzând care a fost și este situația de fapt a concordatelor, atunci când împrejurările permit ca și situația de drept să se afirme, adevărată care a fost soarta concordatelor, când valoarea lor adevărată a aflat drum deschis ca să se poată înfăptui, — referindu-se

mai mult la forma concordatelor³¹⁾ căci teoria privilegiilor plecând dela ideea supremației papale mai mult în fond a privit chestiunea — susțin teoria, că concordatele sunt adevărate tratate internaționale³²⁾. Aceasta o face cu gândul, că dând concordatelor o justificare și din punct de vedere juridic, acestea vor avea efecte juridice mai favorabile decât cele din trecut, în speranța că doar, așa vor izbuti.

Argumentele pe cari se sprijină această teorie prezintă mai multă seriozitate decât cea precedentă, prin faptul că pleacă dela ceva real, ceva faptic — nu se bazează pe ceva mistic ca și teoria privilegiilor — și anume pe forma în care se fac tratativele și se încheie concordatele, — forma tratatelor internaționale care la rândul ei e justificată prin îndreptățirea papei de a fi subiect al dreptului internațional public. Acest drept al papei e recunoscut implicit și de State când îl tratează astfel prin faptul că încheie concordatele în forma mai sus amintită. Ori suveranitatea internațională a Statului — din care decurge dreptul de a încheia tratate internaționale, depinde când e vorba de exercitarea ei, de măsura în care e recunoscută de celelalte State.

Acest drept al papei de persoană internațională, înainte de 20 Sept. 1870 era recunoscut fără nici o discuție, — de altfel acest lucru nici nu suferă vre-o controversă, — prin faptul că era șeful statelor pontificale, cu capitala în Roma. Dar dela această dată prin ocuparea Romei de Italiani, situația papei s'a schimbat iar dela 1929 situația prezintă încă o nuanță în plus.

Până în sec. 16 Biserica catolică n'admitea ca concordatele să fie considerate ca tratate, fiindcă este vorba în ele de „res spiritualia que non cadunt in commercium, sed expediuntur, per vim gratiae“, în timp ce tratatele au de obiect interese și raporturi materiale³³⁾ dar cu acest secol, problema începe să prezinte modificări. Inuși papa Leon X promulgând, la sinodul V Lateran, concordatul francez din 1516, îl numește adevărat contract și obligațiune între scaunul apostolic și regat³⁴⁾.

Comisia bisericească numită de Napoleon (1809) îl numește contract sinalgmatic prin care Statul și Biserica „se obligă unul către altul“³⁵⁾. Pius IX le consideră de „CON-

vențiuni solemne făcute după rânduiala tratatelor internaționale“³⁶⁾; tot el la 1872 printr'o breve din 26 August, recunoaște de bună o lucrare³⁷⁾ ce susține teoria contractelor iar printr'o altă breve din 19 Iunie 1871, zice, că Biserica prin concordate dă din drepturile sale iar Statul nu mai ceeacă datorează³⁸⁾ (e o reminescentă din teoria privilegiilor). Papa Leon XIII cu referire la concordatul francez din 1801, îl numește pact solemn și bilateral, iar Pius X în enciclica Vehementer (11, II 1906) protestând în contra abrogării concordatului francez zice că-i contract bilateral ce obligă din două părți ca toate tratatele de acelaș gen ce Statele încheie între ele³⁹⁾. Chiar și statele au recunoscut acest fapt — susțin ei, — așa în concordatul francez (1516) în clauze este numit „un acord având forța și virtutea unui adevărat contract și obligațiuni între scaunul apostolic, de o parte, și rege și regatul său de altă parte“⁴⁰⁾; apoi în concordatul spaniol (1851) § 45, austriac (1855) § 35 și portugal (1827) § 17, e numit cu numirea tehnic a tratatelor internaționale ca conventio, traité, tratto etc. Tot în textul concordatelor se face mențiunea că este și inviolabil, perpetu obligator⁴¹⁾ etc. și se stabilește modul ce trebuie urmat în caz de denunțare⁴²⁾. Apoi prin faptul că sunt încheiate, ratificate — deci primesc asentimentul corpurilor legiuitoare — și publicate ca și tratatele internaționale, este proba cea mai evidentă, că concordatele sunt tratate internaționale. Ba, încă — zice curia — aceste tratate leagă Statul perpetuu, dacă Biserica însăși nu-l desleagă în tot sau în parte.⁴³⁾

(Urmează)

Ortodoxia în Ticvaniu-mare.

de pr. Ilie Hergan.

Biserica noastră dela începutul ei n'a primit lanțuri, ci doar ca să fie în legătură canonică și supunere ierarhică față de patriarhia din Constantinopol, cu atât mai puțin s'a lăsat încâtușată mai târziu. Ea sub influență tocmai apuseană, cultivă și apoi introduce în slujba sa limba românească. Prin evidențarea unității limbii vorbite de românii de pretutindena biserica noastră este plămăditorea conștiinții unității noastre naționale, din care conștiință au izvorit atâtea aspirații

36) Idem (aloc. consist. 1 Nov. 1850).

37) Los concordatos cuestionados de derecho publico sobre su revocabilidad de Euento. după I. Reiner o. c. p. 678.

38) Ecclesia per haec contenta de rebus ad se spectantibus non aliena appetit jura sed propria largitur (după Demeuran p. 331).

39) Idem 335.

40) Dict. can. migne col. 600 rubrica 12.

41) Această obligativitate o găsim în concordatul francez din 1516, apoi în cel spaniol din 1753 etc.

42) În concordatele de azi.

43) Minghetti o. c. p. 15 el se bazează pe corespondența dintre Vatican și Piemont din 1849 până la 1350, relativ la acest punct.

31) Astfel susținătorii teoriei privilegiilor sunt în minoritate; alții ca să împace ambele teorii susțin că privită în fond chestiunea este un privilegiu iar în formă contract.

32) Alții susțin că ar fi „publicae conventionis“ și în fine unii că ar fi contracte bisericești.

33) După Piedelivre o. c. p. 580.

34) De Angelis după Demeuran o. c. p. 334 nota 1.

35) După Demeuran o. c. p. 335.

patriotice, cu care aspirații ea întotdeauna s'a identificat, oricât de nemulțumit ar fi privit aceasta Țarigradul.

Căci a putut oare Țarigradul să împiedice secularizarea averilor bisericesti din România și oare a caterisit patriarhul grec pe ierarhul român care a fost pentru secularizare? După aceea: cine a fost în stare să oprească decretarea bisericii noastre de autonomă și ca să nu-și mai zică gr. or. ci ort. română? Și în sfârșit Patriarhia română, cu deosebire de celelalte biserici orientale are calendar îndreptat și asupra schimbărilor ce calendarul acesta le impune, decide singură și liberă.

Acestea să fie oare efectele invizibilelor lanțuri și ale cătușelor ancestralelor forțe și inerției, despre care citează canonicul Brânzeu din E. Lovinescu.

Și oare teologii noștri cari doresc să-și îmbogățească cunoștințele în străinătate, nu cei mai mulți studiază la facultățile teologice din apusul cel îmbogățit în civilizația primitivă de altfel tot dela Orientul cel rămas în urmă, doar în urma împrejurărilor istorice vitrege prin care a trecut, fiind călcat de turci?!

Iar dacă studiem în apus cred că nu ni se poate zice că n'avem contact cu el și că noi nu suntem pe calea progresului.

Se va răspunde poate că pe calea progresului, da, dar nu și pe calea găsirii de sine; fiindcă noi deși alergăm după cultura teologică în apus, totuși nu ne ducem la Roma ca să ne-o dea Papa.

Dar bine, tocmai acolo n'am nimeri găsierea de sine noi românii cari în senz material neavând încotro am suferit subjugări, dar cari am ținut totdeauna și ținem la libertatea sufletească și de credință, care libertate papa n'a respectat-o și nu vrea nici de cum s-o respecte. Dovadă închizițiile prin care cei cari îndrăzneau să creadă altfel sau mai mult decum prescriau papii, erau supuși în numele blândului Christos la cele mai grozave chinuri.

Și oare din zborul sufletului său dornic de libertate de credință și de mai multă morală cine l-a trântit și ars pe rug pe Ioan Huss premergătorul reformatismului religios din apus? Agenții papei. Și tot ei au dat judecății și morții și pe un reprezentat al științei ca Galileo. Acesta a descoperit și susținut că nu soarele, ci pământul și celelalte planete se mișcă în jurul soarelui, dar iată că papii nu i-a trebuit progres științific și la provocat pe Galileo să-și retragă principiul, acesta însă mai bine și-a dat viața strigând cu limba de moarte că totuși se mișcă.

Apoi războiul de 30 de ani pentru limitarea cugetului la formulele papale de închinare și de credință cine-l a deslănțuit? Si groaznicul masacru din noaptea sfântului Bartolomeu în care a pierit floarea inteligenților din Franța, conștiința cui trebuie să o apese?

Oare acest masacru această crimă în numele progresului s'a comis, sau din dorința de stăpânire lumească a papii, care de fapt își cinstește nesupușii dar și credincioșii cu cătușe. Aceasta nu o pot nega uniții cari poate și în mai multe rânduri, în mod foarte învederat au trebuit să se supună orbește măsurilor dictate de papa, spre care dacă ne-am îndrepta, dle Canonic Brânzeu și toți adepții paginei lui E. Lovinescu, nu știu dacă am fi pe calea găsirii de sine, dar sigur' că am vedea tendințele de procopsire lumească ale papii punându-se cu interesele șovine ale prietenilor noștri unguri.

E conștiu oare despre acestea poporul român din Ticvaniul mare?

Ș T I R I

Noul guvern român. Efectuându-se alegerile parlamentare din luna trecută, cabinetul Vaida și-a prezentat demisia, după ce misiunea îi era numai să prezideze nouile alegeri. M. S. Regele primind această demisie constituțională a încredințat din nou Dlui Dr. Alexandru Vaida-Voevod formarea noului guvern.

Aspectul noului guvern este următorul:

Președinția și externele: *Dr. Alexandru Vaida-Voevod.*

Internele: *Ion Mihalache.*

Finanțele: *G. G. Mironescu.*

Agricultură și Domenii: *Voicu Nițescu.*

Industria și Comerț: *Virgil Madgearu.*

Justiție: *Mihai Popovici.*

Comunicații: *Eduard Mirto.*

Instrucție Publică, Culte și Arte: *D. Gusti.*

Muncă și Sănătate: *D. R. Ioanițescu.*

Armata: *General Samsonovici,*

Ministru al Ardealului: *Emil Hațiegan.*

Subsecretar la Președinție: *R. Brandsch și V. V. Tillea.*

Subsecretar la Interne: *Armand Călinescu.*

Subsecretar la Externe: *Grigorie Gafencu.*

Subsecretar la Finanțe: *Gheorghe Crișan.*

Subsecretar la Agricultură și Domenii: *M. Șerban și M. Ghelmeceanu.*

Subsecretar la Muncă și Săn. Publică: *I. Collor.*

Joi în 11 la orele 2 d. a. noul guvern s'a prezentat la Palat pentru a depune jurământul.

Sâmbătă în 6 August s'au împlinit 15 ani dela marea bătălie dela Mărășești. În biserica noastră catedrală s'a săvârșit — după sfânta liturgie — un serviciu religios, în prezența autorităților civile și militare. După serviciul divin au defilat armatele din oraș.

† **Generalul Traian Moșoiu.** O reprezentativă figură militară, generalul Moșoiu, Comandantul armatei de Nord a murit zilele trecute. Originar din Ardeal, lui i-a fost dată cinstea de a înfrânge frontul unguresc dela Tisa și Szajo, ocupând apoi Budapesta. Defunctul a ocupat în timpul guvernului liberal în mai multe rânduri portofoliu ministerial.

Aviz.

Școala Inferioară de meserii de fete din Ada-Kaleh-Mehedinți, aduce la cunoștință, că înscrierile încep la 1 August. Școala are cinci clase cu două secții: țesut și croitorie.

Elevele trebuie să fie absolvente a cursului primar, se primesc și eleve de la școli profesionale sau de la alte școli în clasa în care au absolvit.

Taxa școlară este de 1500 lei.

Orfanele de război sunt scutite de taxă.

Elevele fiind interne sunt obligate ași aduce linjeria de corp și de pat.

Școala începe la 1 Septembrie 1932.

Direcțiunea.

CONCURSE.

Consiliul parohial ort. rom. din comuna Obreja, jud. Severin, escrie concurs pentru ocuparea postului de paroh al prohiei vacante de clasa II-a din Obreja, protopresbiteratul Caransebeşului, cu termen de recurgere de 30 de zile, dela prima publicare în „Foaia Diecezană” din Caransebeş.

Emolumente :

1. Sesiunea parohială constătătoare din 73 jug. 196 st. □, așa cum s'a folosit, de către fostul paroh și după care alesul preot are să suporte toate sarcinile publice.

2. Stola și birul uzitat.

3. Alte venituri obicinuite in parohie.

4. Intravilan cu casă parohială și supraedificate.

Doritorii de a ocupa acest post vor înainta petițiunea adresată Consiliului parohial din Obreja, Prea On. Oficiu protopresbiteral din Caransebeş, având a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie, dar nici decum în ziua alegerii.

Recurenții vor avea și încuviințarea Prea Sfințitului Episcop Diecezan.

Obreja, din ședința Consiliului parohial, ținută la 27 Martie 1932.

Președinte: 3—3

Notar:

George Frățilă m. p.

Ioan Șoma m. p.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Nr. 4142 Sc. 1932.

Pentru conferirea unei burse de 1000 (una mie) lei pe anul școlar 1932/1933 din fundațiunea „Dimitrie Peța” se publică concurs cu termen de 30 de zile dela data de mai jos.

Cei cari doresc să obțină această bursă, au să întrunească următoarele condițiuni respective să producă pe lângă cerere actele de mai jos.

1. Să dovedească înrudirea sa cu fundatorul respective că este fiu al eparhiei ortodoxe române a Caransebeşului.

2. Să producă estras de botez.

3. Certificat de moralitate dela Oficiul parohial concernent.

4. Certificat școlar cu clasificăția din anul școlar 1931/1932.

Punctul 1. din concurs este a se înțelege așa, că în senzul literilor fundamentale sunt preferați tinerii înru-diți ca fundatorul dar că în lipsă acelor se poate acorda și altor fiii ortodoxi din eparhie.

Caransebeş, din ședința cons. eparhial ținută în 27 Iulie 1932.

2—3

Episcopul diecezan :

Dr. Iosif Tr. Badescu

Se escrie din nou concurs pentru indeplinirea postului de daroh — în urma decedatului protot Ioan Micla — la parohia de clasa a II-a din Târnova, protopresbiteratul Bocșa-Montană cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană” cu următoarele

Emolumente :

1. 45 jughere cad. sesiune parohială după care alesul preot este obligat a solvi toate dările către stat și comună.

2. Birul parohial și ștola uzitată aici.

3. Nefiind casă parohială, nou alesul preot se va înțelege cu preotul de aici spre a căpăta cuartir la el — sau altundeva — pe lângă o taxă oarecare.

Doritorii de a ocupa acest post, vor înainta petițiunea adresată Consiliului parohial din Târnova, Pera Onoratalui Oficiu Protopresbiteral din Bocșa-Montană, având a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie, dar nu în ziua de alegere.

Recurenții vor avea și încuviințarea Prea Sfinției Sale Domnului Episcop și a Prea Onoratalui Protopresbiter tractual.

Târnova, din ședința Consiliului parohial ținută în 12 Iunie 1922.

Ioan Turnea

Preș. cons. par.

3—3

Coriolan Aldan

Notarul cons. par.

În conțelegere cu mine: *Petru Ierimias* adm. protopresb.

Anunț

pentru darea în chirie a unei locuințe.

Prin mutarea, respective concentrarea cancelariilor diecezane în casa Nr. 484, de lângă reședința episcopescă, au devenit disponibile toate încăperile din etajul casei diecezane Nr. 480 din loc, situate deasupra localurilor Librăriei și Tipografiei diecezane.

Dreptaceea toate aceste încăperi se vor da în chirie începând cu ziua de 1 Septembrie a. c., sau 15 Septembrie a. c., eventual cu începere dela 1 Octombrie 1932.

Ofertele închise și sigilate, care se pot face asupra tuturor încăperilor, sau numai asupra unora din aceste încăperi, au să între la „Consiliul eparhiei ort. rom a Caransebeşului” în Caransebeş până în 16 August 1932 la orele 12 din zi.

Consiliul eparhiei ort. rom. o Caransebeşului și-a rezervat dreptul a decide liber asupra ofertelor, ce vor intra.

Caransebeş în 28 Iulie 1932.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu

2—3